

"TO NE MOŽE JEDNO ČELJADE, PA JOŠ ŽENSKA GLAVA!"

DUBRAVKA OSREČKI JAKELIĆ ▫ Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

sl. 1 Jelica Belović Bernadzikowska "Gragja za tehnološki rječnik ženskog ručnog rada" Knjižnica Muzeja za umjetnost i obrt

sl. 2 Iz "Gragje za tehnološki rječnik ženskog ručnog rada" Knjižnica Muzeja za umjetnost i obrt

1 Jelica Belović Bernadzikowska (Osijek, 25. 1. 1870. - Novi Sad, 30. 6. 1946.) Radi kao učiteljica u školama Bosne i Hrvatske. Autorica više značajnih djela na temu hrvatske tekstilne baštine.

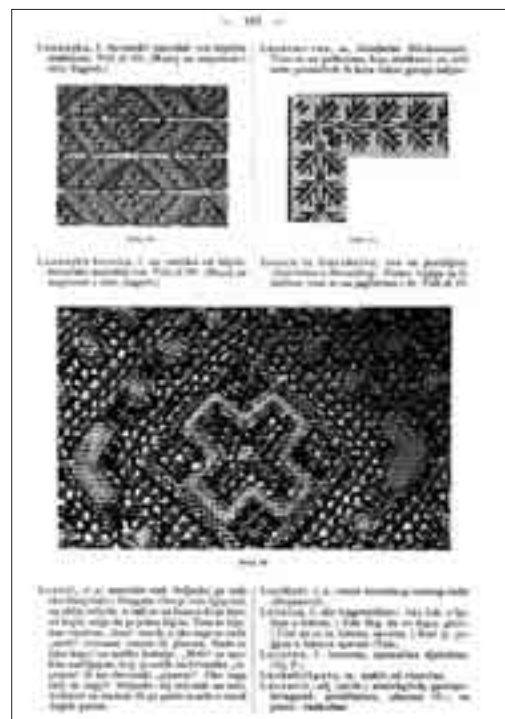
2 Zlata Šufflay (Jesenje, 15. 8. 1873.- Zagreb, 24. 6. 1956.). Završila je preparandiju u Zagrebu. Radi kao učiteljica po selima Hrvatskog zagorja. Proučavala je čipkarstvo osobito oko Lepoglave, gdje je otvorila posebni čipkarski tečaj i vodila ga 1891.- 1900. Muzeju za umjetnost i obrt dodijeljena 1913. godine, a od 1920. asistent je u zbirci za tkanine i čipke. Izradila *Katalog čipaka i čipkarskih radnja Muzej za umjetnost i umjetnički obrt u Zagrebu*, koji se čuva u rukopisu u arhivu MUO. Umirovljena je 1925. godine. Bavi se i beletristikom - *Život i umiranje*. Piše novele pod pseudonimom Ahmes Re.

Pri oblikovanju slika povijesti beletristika često ima jaču snagu od arhivskih podataka. Jedan od stereotipa koji smo i danas skloni prihvatiti je tip seoske učiteljice 19. stoljeća stvoren kroz Šenoin roman "Branka".

Biblioteka i arhiv Muzeja za umjetnost i obrt čuvaju prve tiskane i rukopisne kataloge zbirke tekstila čije autorstvo pripada dvjema ženama - Jelici Belović Bernadzikowskoj¹ i Zlati pl. Šufflay².

Suradnju s Muzejom za umjetnost i obrt Jelica Belović Bernadzikowska započela je u vrijeme pripreme djela *Gragja za tehnološki rječnik ženskog ručnog rada*.

Iz dopisa Zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu od 6. studenoga 1899. upućenog Zemaljskoj vladi u Zagrebu doznajemo da je za preuzimanje tehnološke zbirke tekstilnih uzoraka iz Muzeja određena "upraviteljica državne više djevojačke škole u Banja Luci Jelica Bernadzikowska, koja se u isto vrijeme upućuje u Zagreb". U arhivu, nadalje nalazimo revers koji

16. prosinca 1899. potpisuje Jelica Belović Bernadzikowska o preuzimanju predmeta iz Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu "za privremenu uporabu u svrhu sastava tehnološkog rječnika za ručni rad".

Izdavač Rječnika "Školski Vjesnik" iz Sarajeva u predgovoru odnosno "pripomeni", među ostalim navodi: "Općenito je poznata nejednakost, koja u nas vlada u nazivlju pri ženskom ručnom radu, - i u tehnici i u priboru, što tome služi... Prijeka je potreba da se neko prihvati posla, pa da prikupi, što u nas za ručni rad ima zapisana i nezapisana.... Znajući da se naša poštovana suradnica, gospođa Bernadzikowska, uz ostali svoj plodni književni rad zanima i prikupljanjem narodnih riječi i rečenica, odabrala je nju za taj posao, pa ko će reći da je mogla bolje pogoditi! ... Ta za taku posao valjalo bi propustovati sve krajeve našega naroda, začu u najzabavnije potleušice i zakutak, prislušivati na sjelu i na prelu i jednako bilježiti. To ne može da svrši jedno čeljade, pa još ženska glava,

tu treba mnogo ruku da prionu. Tako je tu stvar shvatila gospođa Bernadzikowska, pa je odmah, čim se prihvatila povjerenog zadatka, rasturila bijele knjige na sve strane, moleći naročito sestre po rodu i drugarice po zvanju, neka prionu sabirati i šilajti joj gragju. ... Iz Hrvatske nam se lijepo odazvala ggjica Josipa pl. Glembay, učiteljica više djevojačke škole u Osijeku, a iz Bosne naše poštovane kolegice: gospođa Marije Kulier, učiteljica narodne osnovne škole u Fojnici; pa onda gospogjice Ana Kragićeva, učiteljica narodne osnovne škole u Odžaku i Anka Malešević, učiteljica narodne osnovne škole u Bos. Gradiški. ... Gospođa Bernadzikowska megjutim je glavom zašla u domaće odaje i hareme, pa prikupila i zapisala gdje je šta stigla. I narastao je pod njenom vrijednom rukom golem kup. A što nas osobito veseli: već prema gragji, što se dosle namakla, obuhvatat će taj rječnik opširan prikaz naročitog narodnog ručnog rada, koji će se do potrebe i na šire opisati, pa i ilustracijama objasniti. Dosele mu prikupljeno nazivlje obuhvata 2000 riječi.”

Iz citata je vidljivo da je u prikupljanju građe sudjelovala brojna ekipa *sestara po rodu i drugarice po zvanju*, a na obradi i uređenju Rječnika radila je sama Jelica Belović Bernadzikowska. Građu je autorica poredala po abecednom redu, opisujući sadržaj pojedinih pojmova uz pomoć definicija, objašnjenja i ilustracija. Uz informacije o pojmovima navedeni su podaci o stručnoj literaturi koje je autorica konzultirala tijekom pripreme Rječnika. Iz kratica navedenih na početku rječnika proizlazi popis referentnih djela poput: *Rječnika znanstvenog i tehnološkog nazivlja* Dr. Bogoslava Šuleka, *Akademičkog rječnika, Hrvatsko-njemačkog rječnika* Ivana Filipovića, *Universalexikon* Dr. Jacobi itd.

Tako, na primjer, saznajemo da je: “C a t f, m. pridočnjak, to je onaj prozirni rubac, kojim se jevrejske zaručnice pokrivahu, da ih zaručnici ne bi vidjeli u lice prije vjenčanja. Rebeka je imala takov pridočnjak, čitamo u sv. Pismu od Skaricha koje je pisano na “ilirskom jeziku” (izd. 1858.) ili da je “P r i b i j a n j e u z i j e v, hrvatski bijeli narodni vez.”, koji se čuva u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, a može se vidjeti i na “sl. 184. i 185.”

Uvrštavanjem i informacije povijesnog i tehnološkog karaktera Bernadzikowska će u “Gragju za tehnološki rječnik ženskog ručnog rada” ugraditi i elemente leksikonskog rječnika. A upotrebom *deskriptora* - normiranih ključnih riječi i *ne-deskriptora* - sinonima uz koje stoji uputnica na preferirani termin stvorit će prvi tezaurus iz područja hrvatske tekstilne baštine referirajući se pri tom i na građu u muzejskim institucijama. Rječnik je opremljen i s više od šesto crno-bijelih ilustracija vezilačkih tehnika.

Prema Izvještaju kraljevske zemaljske obrtne škole i Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu iz 1907. saznajemo: “Visoka kr. zemalj. vlada dozvolila je sve potrebne kredite za uređenje umjetničko-obrtničkog muzeja te su radnje u njemu mogle ove godine tako napredovati, da je on u svom tekstilnom odjelu s temelja potpuno uređen i

sl. 3 Jelica Belović Bernadzikowska "Katalog tekstilne zbirke zemalj. umjetničko-obrtnog muzeja u Zagrebu"
Knjižnica Muzeja za umjetnost i obrt

katalogiziran.” Štura noticija o obavljenoj katalogizaciji ni približno ne oslikava značaj, složenost i inovativnost obavljenog posla, no pažljivom istraživaču poslužiti će kao putokaza prema važnom resursu za povijest hrvatske muzeografije - *Katalogu tekstilne zbirke zemalj. umjetničko-obrtnog muzeja u Zagrebu*. Iz naslovnice ukrašene secesijskim viticama, saznajemo da je katalog složila: Jelica Belović-Bernadzikowska. Zagreb, 1907. Nakladom zemaljskog umjetničko-obrtnog muzeja.

Za katalogizaciju tekstilne zbirke Jelica Belović Bernadzikowska angažirana je kao vanjska suradnica, a u sklopu priprema za otvaranja za javnost Muzeja za umjetnost i obrt³.

U suglasju s idejom Isidora Kršnjavoga o ulozi muzeja u predgovoru kataloga autorica navodi: “Važnost tekstilne zbirke ovoga muzeja tako je velika, da će ona bez sumnje otvoriti golemo polje znanstvenom istraživanju i umjetničkoj upotrebi ovih radova. Velim i naglašujem: znanstvenom istraživanju, jer svi ovi vezovi, tkanine, nakit i kostimi pravo su vrelo za proučavanje prošlosti... Ako i nemamo pismenih isprava o staroslavenskoj kulturi, eto nam u ovom muzeju ipak svjedoka o njoj i to mjerodavnijih, nego što su stari pergamenti; eto nam ove bogate i prebogate zbirke narodnih radova domaćeg obrta i industrije! U koga ima otvoreno čelo i bistar pogled za povijest civilizacije, taj neka se razgleda po prostorijama ovog muzeja i po čednim stranicama ovog kataloga, pa će mu se pred dušom otvoriti novi i u nas nažalost - neznani svijet slavne domaće istorije... A ipak je i to dosta za onoga, koji će doći amo u ove prostorije,

3 Izvještaj Kr. Zemalj. obrtne škole i Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu, Zagreb, 1909.

sl. 4 Zlata Šufflay "Hrvatska narodna čipka u domu i na oltaru"
Knjižnica Muzeja za umjetnost i obrt

da uči i nađe pobude za posao u pravcu umjetničkom, industrijskom i obrtnom.”

Na kraju predgovora Bernadzikowska iznosi klasifikacijsku shemu, vrstu podataka i provenijenciju upotrijebljenih termina u katalogu: “Razradila sam bogato gradivo ovih zbirki po ovakvim hrapama: jednake tehnike i vezove iz iste okolice stavila sam u pojedine hrpe za bolji prijelaz. Svaku tehniku nazvala sam onako, kako ju narod nazivlje, a gdje u narodu ovo nazivlje nije skladno uzela sam jedan jedinstveni naziv, koga se držim u čitavoj ovoj zbirci i u svim svojim književnim publikacijama iz ove struke... Kod pojedinih tekstila označila sam ne samo zemlju, iz koje potječu, nego i okolicu u kojoj je nađen dotični komad, kao što sam svuda i to rekla, je li posao iz starijeg ili novijeg doba. Kod glavnih vezilačkih tehnika, koje rade i drugi evropski narodi, zabilježila sam i njemački, francuski, a ponegdje i talijanski naziv (pa nazive ostalih Slavena).”

U kataloškom dijelu autorica će numerirati i opisati 6024 predmeta, po principu standardiziranih i legendiranih podataka. Na prvoj stranici kataloga pojasnit će: “Kratice znače: T = tehnika. - O = ornament (po narodnom govoru zabilježeno). - Pod znakom () ime glavne hrpe (Gruppe), kojoj pripada dotična vezilačka tehnika - Hrv. = Hrvatska.”.

Saznajemo da se u Muzeju čuva i “Br. 2651 - 2658. Posteljina iz starog Siska, plahte i jastučnice, pa pokrivači na jastuke (Polsterdecken). T: utkanica i pošavno prebiranje (vez na stanu, mafezom). O. križanci, krune presagnaci, prsti, čilimaški prsti, itd. Broj 2656 tkan je same svile i zlata (sa “kesom” i rojtama”). (Vez brojem.) Brojevi 2664 i 2665 osobiti su komadi. Iz zbirke dvor. dobav. Bergera.”

U “Zaglavku i sadržaju” Bernadzikowska će još jednom dodati: Kao jednu od najvažnijih zadaća pri sastavljanju kataloga smatrala sam: svakom komadu ove bogate zbirke dodati ime tehnike i naziv ornamenta...

Ornamentalne detalje i njihovo vazda novo raznoliko sastavljanje po narodnim zasebnim dekorativnim zakonima, pa divne i obilne naše vezilačke tehnike i prebogatu terminologiju narodnu iz ove struke izučavao je kod nas dosele malo tko... Da čitavu sliku našeg narodnog blaga što življe iznesem publici pred oči, resumirat ću ovdje na kraju nazivlje svih naših tehnika, pa ću kod naziva svake pojedine donjeti katološke brojeve one hrpe vezova koji joj pripadaju. Glavno načelo bilo mi je da se pri toj razdiobi držim internacionalne umjetničke terminologije, osim u tehnikama kojih izum u Slavena, u ni jednog drugog naroda nema. A takovih je u nas dosta. Predmet dakle za evropsku vezilačku umjetnost još dugo neiscrpljen.”.

Upustimo li se u komparativnu analizu strukture podataka u Katalogu tekstilne zbirke Zemaljskog umjetničko-obrtnog muzeja iz 1907. i podataka zastupljenih u recentnim sustavima muzejske dokumentacije, iznenađuje podudarnost u njihovom sadržaju i obimu. Pojedini kataloški opis Bernadzikowska temelji na analizi predmeta zbirke. Tijekom analize selektira pojmove koji su od interesa za valorizaciju pojedinog predmeta unutar muzejskog sustava. Dosljednom upotrebom stručnih pojmova stvara standardizirani dokumentacijski jezik koji će poslužiti za indeksiranje odnosno pretraživanje podataka.

Pored dužnog uvažavanja hrvatskih muževa - prvih *muzejalnih pristava* i kustosa u MUO⁴: Augusta Posilivića (1880.-1882.), Čire Truhelke (1882.-1886.), Adolfa Mihalića (1886.-1889.), Josipa Vidnjevića (1882.-1886.), Ive Hergešića (1904.-1905.), Josipa Tomaševića (1906.-1909.) i Andrije Milčinovića, (1907.-1913.) stvaralaštvo prvog stručno obrađenog i tiskanog kataloga jedne zbirke pripada ženi, k tome još vanjskoj suradnici Muzeja za umjetnost i obrt.

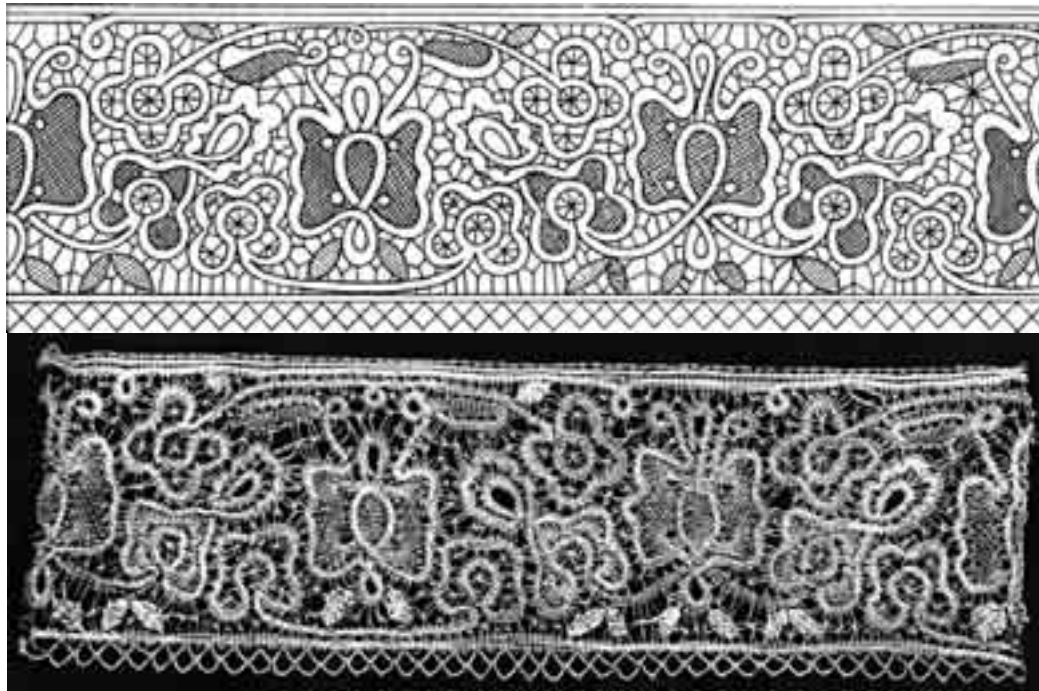
Bastion muškog kadra pod zajedničkim krovom Kraljevske zemaljske obrtne škole i Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu narušit će 1907. godine i slikarica Anka Bestal⁵ u svojstvu “externe učiteljice” crtanja.

A o prvoj ženi u stalnom radnom odnosu u Muzeju za umjetnost i obrt nalazimo podatak tek u Izvještaju iz 1914. godine: “Početkom školske godine 1913/14. pridjeljena je na službovanje muzeju za umjetnički obrt, učiteljica niže pučke škole u Varaždinskim Toplicama, Zlata pl. Šufflay.” Prema istraživanjima Božene Filipan⁶ premještaj je povezana s inspekcijom školskog inspektora Antuna Cuvaja od 28. svibnja 1912.: “U znak priznanja na polju nastave i promicanje ručnog rada u duhu narodnom - te čipkarstva bude Zlata Šufflay premještena 1913. Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, da tu dalje nastavi svoj rad - i - obradi još neobrađeno polje narodnog čipkarstva.”

4 Vladimir Maleković: *Ravnatelj, kustosi, knjižničari Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu 1880.-1919.* // Zbornik radova “Osnivači i prvi kustosi muzeja u Hrvatskoj” Osijek, 1999., str. 231-236.

5 Anka Bestal (Petrinja 21. 11. 1883.-Zagreb 6. 11. 1964.). Učila slikarstvo u Obrtnoj školi u Zagrebu kod Mašića i Bukovca, zatim na Akademiji u Münchenu. Nastavnica crtanja na Obrtnoj i Višoj djevojačkoj školi u Zagrebu.

6 Božena Filipan, *Hrvatska narodna čipka u domu i na oltaru - djelovanje Zlata pl. Šufflay u Varaždinskim Toplicama i iza njih* // Zbornik radova sa znanstveno-stručnoga skupa Hrvatske čipke - nova istraživanja, Lepoglava, 1998., str. 17- 33.

sl. 5. i 6. Nacrt i fotografija čipke iz knjige Zlate Šufflay "Hrvatska narodna čipka u domu i na oltaru" Knjižnica Muzeja za umjetnost i obrt

Iz dopisa od 14. studenoga 1914. godine kojim se Zlata Šufflay obraća se ravnatelju MUO-a može se zaključiti da ozračje pohvala u kojem je ispraćena iz Varaždinskih Toplica ne nalazi u Zagrebu. Očito nezadovoljna svojim položajem u Muzeju, ona piše: "Dah - nepovjerenja - omalovažavanja itd. što već taj pojam u sebi može kriti i pokazivati osjetila sam već prvi dan moga ulaska u muzej; pa ipak ne može da mi smuti moje udivljenosti i sreću koju osjećam u tom lijepom domu: Svaki dan ulazim u taj hram umjetnosti i obrta pobožno se klanajući umjetničkom geniju, koji tu vlada u zatišju svoje ljepote... Pošto sam pridjeljena muzeju treba, da što bolje poslužim muzeju. Posao što se sada obavlja oko knjižnice je mekanički - a kasnije se ograničava na prirast i djelovanje oko čitaonice. Po tom vrlo dobro mogu poslužiti knjižnici. Mekanički posao u muzeju nije težak ni tehnički kad se razumije tehnika u vezu i čipki; a šta onda? Ostaje posao intelektualni - studija kojoj nema kraja - koja treba da korisno posluži publici. Ovo sam istakla s razloga, jer treba ovo jednoč urediti; treba, da znade svatko, da učiteljica pridjeljena muzeju nije nikakvi balast koji bi se mogao amo tamo potiskivati, već da je našla mjesto u muzeju po zaslugi svog mnogoljetnog uspješnog rada i promicanja narodne umjetnosti - rad koji evo ovdje nastavlja ..."

Uz sve probleme koji je prate, uključujući bolest i materijalnu oskudicu, ona uspješno nastavlja stručni rad. U Beču 1918. godini pod imenom Zlata Šufflay od Otruševca izdaje stručno djelo *Hrvatska narodna čipka u domu i na oltaru* : *La Dentelle Nationale Croate en Famille et à L'autel*. Iz naslova je vidljivo da je riječ o dvojezičnom - hrvatsko-francuskom izdanju. Knjigu je Zlata Šufflay tiskala u vlastitoj nakladi, a za osiguranje

sredstava zatražila je kredit od Povjereništva za bogoštovlje i nastavu: "Pošto nisam uspjela da štampu preuzme koja naša tiskara, obratila sam se glede toga izvan granica naše domovine. Knjiga je gotova - samo francuski tekst priređuje se za štampu. Knjiga imade dvije reprodukcije u bojama i k tome još šest čipkarskih nacrti, imade tekst hrvatski i francuski. S toga molim povjereništvo za bogoštovlje i nastavu neka blagohotno uredit izvoli, da mi se podijeli zajam 3. 000 k - slovom tri hiljade kuna u ime izdanja ove knjige koji ću novac vratiti čim prodam knjigu."⁷

U djelu *Hrvatska narodna čipka u domu i na oltaru* Zlata Šufflay opisala je stanje hrvatskog čipkarstva, služeći se pretežno primjerima iz zbirke Muzeja. Već u uvodnom dijelu teksta navodi: "Da se bolje upoznamo s hrvatskom čipkom pletenom na balantiće treba da ukratko promotrimo njezin razvitak. Taj razvitak možemo da pratimo u više faza. One su donekle zastupane i u našem muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu." U tekstu nadalje nalazimo podatak da se vez posavačke poculice čuva u MUO-u pod inv. br. 6992, ili da je model čipke pod inv. br. 7452 izradila sama Zlata Šufflay.

U drugom dijelu knjige naslovljenom *Hrvatska narodna čipka na oltaru*, na str. 28 u opisu čipke iz MUO-a pod inv. br. 7454, uz ostalo navodi: "Tehnika čipke je ova: vijuzica pletena (Leinenschlag, das geringelte Leinenband = fond de toile); izradba: vijuga i zavojica. Križano pletenje (Halbaschlag oder Netzschlag = fond filet ou grillé); izradba gusle, cvjetovi kite, cvjetovi okrajaka čipke (prema dolje). Onda lističanje (Formenschlag = point de feuille et mouchet); izradba: listića. Zatim: Končanje, motanje (drehen= tordement) teče usporedbo

⁷ Molba Zlate Šufflay Povjereništvu za bogoštovlje i nastavu u Zagrebu od 12. 2. 1919. Arhiv MUO.

s izradom vijuga itd. Napokon pletenje kitice (Flechtenschlag = tresse simple), izradba strume na guzlama. “

U čitanju kataloških jedinica zapisa ističe se terminološki rječnik na hrvatskom, njemačkom i francuskom jeziku. Poput Bernadzikowske, i Zlata Šufflay će u svojim djelima iskazati visoku razinu stručnosti ali istovremeno i dosljednost u kvaliteti i kvantiteti iskazanih podataka, čime će anticipirati principe suvremene muzejske dokumentacije. Kada bismo danas pristupili ocjenjivanju djelovanja Zlate Šufflay⁸ kroz važeće norme kustoske profesije, pripao bi joj visoki položaj na hijerarhijskoj ljestvici muzejskih zvanja. Njezini suvremenici nisu tako mislili. Kroz prvih sedam godina rada u Muzeju za umjetnost i obrt pratit će je status *pridjeljenje učiteljice*. Iako je prema i onovremenim zakonskim normama zadovoljavala uvjete za zvanje kustosa, odnosno pristava Zlata Šufflay će u muzejskoj karijeri stići tek do asistenta za tekstilni rad, i to nakon sedam godina provedenih u Muzeju. Na tom mjestu dočekat će i umirovljenje 1925. godine.

Drugi spol imat će više sreće sa stručnim zvanjima. Andriji Milčinoviću⁹ u Muzeju za umjetnost i obrt za prelazak puta od *pridjeljenog kazališnog meštra do muzejskog čuvara* trebat će punih jedanaest mjeseci! U Izvještaju Kraljevske zemaljske obrtne škole i Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu iz 1907. godine navedeno je: “Otpisom visoke kr. Zemalj. vlade, ocljela za bogočast i nastavu, od 9. travnja 1907. broj 114.451 pridružen je kazališni meštar Andrija Milčinović na pokusno službovanje umjetničko-obtničkom muzeju.”, a već u izvještaju za 1908. godinu stoji: “Visokim dekretom od 18. ožujka 1908. br. 1.516 imenovao je ban kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, privremenog čuvara u muzeju za umjetnost i obrt Andriju Milčinovića.”

Usporedba navedenih podatak je interesantna i za temu o asimetričnom vrednovanju muškog i ženskog rada. Suvremena feministička teorija sve češće iskazuje usmjernost prema partikularnim temama poput: feminističke kritike, književnosti ili fotografije. Čini su da je takav pristav potreban i u obradi muzeoloških tema. Iako su Jelica Belavić Bernadzikowska i Zlata Šufflay veći dio radnog vijeka provele učiteljevajući po školama, naše uvažene prethodnice budućim kolegama kustosima i hrvatskoj muzeografiji ostavile su u naslijeđe djela koja svjedoče o njihovoj stručnosti, erudiciji i produktivnosti.

“THAT CANNOT BE DONE BY ONE MAN, LET ALONE A WOMAN!”

The library and archives of the Museum of Arts and Crafts hold the first printed and manuscript catalogues of the textiles collection that are the work of two women - Jelica Bernadzikowska and Zlata Šufflay. Jelica Bernadzikowska began her cooperation with the Museum of Arts and Crafts

while preparing the work “Material for a Technical Dictionary of Women's Needlework”. Although many of her “sisters and colleagues” took part in the collection of the material, she edited the Dictionary herself. She listed the material alphabetically, describing the meaning of individual terms by means of definitions, explanations and illustrations. Along with information about the terms, information is given about literature that the authoress used in preparing the Dictionary. By including technological and historical information, Jelica Bernadzikowska included elements of a lexicon-type dictionary, and through the use of descriptors - standardised key words - and non-descriptors - synonyms that are cross-referenced to preferred terms, she created the first thesaurus in the field of the Croatian textile heritage and referred to materials in museum institutions. The Dictionary also includes more than six hundred black and white illustrations of embroidering techniques.

In the catalogue section the authoress listed and described 6024 items, guided by the principle of standardised and captioned information. By carrying out the comparative analysis of the structure of information in the “Catalogue of the textiles collection of the Regional Museum of Arts and Crafts” from 1907 and the information found in recent museum documentation systems, we find that there is a surprising amount of overlap in their contents and scope. Jelica Bernadzikowska bases individual descriptions on the analysis of the object in the collection. During analysis she select terms that are of interest for the valorisation of an individual item within the museum system. Through the consistent use of expert terms she creates a standardised language of documentation that will serve for the indexation or search of the data.

We come across information about the first permanent woman employed at the Museum of Arts and Crafts only in the “Report” from 1914. As a sign of recognition in the field of education and promotion of needlework in the national spirit as well as lace making, Zlata Šufflay was transferred to the Museum of Arts and Crafts in Zagreb in 1913 in order to continue her work there and to systematise the discipline of folk lace making. Under the name Zlata Šufflay of Otruševca she published the expert work “Croatian National Lace at Home and on the Altar: La Dentelle Nationale Croate en Famille et à L'autel” in Vienna in 1918. From the title it is evident that it is a work published in two languages, in Croatian and in French. Zlata Šufflay published this work by herself. In this work Zlata Šufflay described the state of Croatian lace making, using for the most part examples from the collections in the Museum. In the catalogue items of the text there is a dictionary of terms in Croatian, German and French. Like Jelica Bernadzikowska, Zlata Šufflay showed a high level of expertise and consistency in the quality and quantity of the presented information. In this way she anticipates the principles of modern museum documentation.

Although Jelica Belavić Bernadzikowska and Zlata Šufflay spent most of their life teaching in schools, these respected forerunners have left to their colleagues curators and to Croatian museography a legacy of works that are a testament of their expertise, erudition and productivity.

8 Djelovanje Zlate Šufflay prikazala je i dr. Tihana Petrović: *Zlata Šufflay - istraživač lepoglavskog čipkarstva II* Zbornik radova sa znanstveno-stručnoga skupa Hrvatske čipke - nova istraživanja, Lepoglava 1998., str. 35-46.

9 Andrija Milčinović (Sisak, 10. II. 1877. - 28. II. 1937.) Književnik, kustos Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu. Bavio se kazališnom, književnom i likovnom kritikom.